IKSAD PUBLICATIONS 2019

3rd INTERNATIONAL ZEUGMA CONFERENCE ON SCIENTIFIC RESEARCHES

FULL TEXT BOOK ON SOCIAL AND HUMANITIES

ISBN 978-605-7811-38-7



EDITORS
ZHULDYZ SAKHI
DR.MEHMET HAN ERGUVEN

November 22-24, 2019
GAZIANTEP, TURKEY

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE
3rd INTERNATIONAL ZEUGMA
CONFERENCE ON SCIENTIFIC RESEARCHES

DATE AND PLACE
November 22-24, 2019
GAZIANTEP, TURKEY

ORGANIZATION
Institute of Economic Development and Social Researches

HEAD OF CONGRESS
Prof. Dr. Osman ERKMEN

COORDINATOR
Zhuldyz SAKHI

INTERNATIONAL PARTICIPANTS
Prof. Dr. Akbar VALADBIGI - *İran*
Mehdi VARMAZYAR - *Pakistan*
Assist. Prof. Muntazir MEHDI – *Pakistan*
Dr. Afag Asadova – *Azerbaijan*
Dr. TALEH HALILOV – *Azerbaijan*
Seyyed Muhammad Reza HUSSEİNİ - Irak
سعد محمد حسين - *Algeria*

CONGRESS LANGUAGES
Turkish and all dialects, English, Russian

PRESENTATION
Oral presentation

Institute Of Economic Development and Social Researches Publications®
(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)
TURKEY
TR: +90 342 606 06 75
E-posta: kongreiksad@gmail.com
www.iksad.org.tr
www.iksadkongre.org

All rights of this book belong to İKSAD. It may not be copied or reproduced without permission. Legal and ethical responsibility of the works in the book belongs to the authors.

İksad Publications - 2019©
Release date: 28.11.2019
ISBN – 978 -605 - 7811 – 38 - 7

SCIENTIFIC COMMITTEE

Dr. Sadettin PAKSOY
KILIS 7 ARALIK UNIVERSITY

Dr. Koray DEĞİRMENCİ
ERCİYES UNIVERSITY

Dr. Füsun ÇAĞLAYAN
SAKARYA UNIVERSITY

Dr. Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU
KILIS 7 ARALIK UNIVERSITY

Dr. Tuğrul VAROL
BARTIN UNIVERSITY

Dr. Necmettin SEZGİN
BATMAN UNIVERSITY

Dr. Akbar VALADBIGI
URUMIYE UNIVERSITY

Dr. Mehmet Emin DENİZ
BATMAN UNIVERSITY

Dr. Hande ŞAHİN
KIRIKKALE UNIVERSITY

Dr. Fatih ARSLAN
FIRAT UNIVERSITY

Dr. Sarash KONYRBAYEVA
KAZAK KIZLAR DEVLET PEDEGOJİ UNIVERSITY

Dr. A. Ebru AYDIN
HATAY MUSTAFA KEMAL UNIVERSITY

Dr. Filiz Guneysu ATASOY
OSMANIYE KORKUT ATA UNIVERSITY

Dr. Bertan RONA
GIRESUN UNIVERSITY

Dr. Seda SIVACI
HASAN KALYONCU UNIVERSITY

Dr. Ahmet GÜMÜS
LSTANBUL AYDIN UNIVERSITY

Dr. Şehrinaz GÜNDÜZ
İSKENDERUN TECHNICAL UNIVERSITY

Elena TINIKOVA
РОССИЙСКАЯ АКАДЕМИЯ

Dr. Zhihuan MENCHUANG
MUNZU UNIVERSITY

Dr. Emrah AYDEMİR
FIRAT UNIVERSITY

Dr. Şahin ÇETİNKAYA
USAK UNIVERSITY

Dr. Nurgül ÖZDEMiR
GAZİANTEP UNIVERSITY

Dr. İnci TÜRK TOĞRUL
BATMAN UNIVERSITY

Dr. Gülsün NAKIBOĞLU
İSTANBUL TECHNICAL UNIVERSITY

Dr. Demet ÇAKIROĞLU
HACETTEPE UNIVERSITY

Dr. Belma SUNA
GAZİANTEP UNIVERSITY

Dr. Gonca BÜYÜKMIHÇI
ERCİYES UNIVERSITY

Dr. Özcan EKİCİ
DUZCE UNIVERSITY

Dr. Buru ÜZÜM
KOCAELI UNIVERSITY

Dr. Kamil KAYGUSUZ
KARADENIZ TECHNICAL UNIVERSITY

3rd INTERNATIONAL ZEUGMA CONFERENCE ON SCIENTIFIC RESEARCHES

November 22-24, 2019
GAZIANTEP, TURKEY

CONFERENCE VENUE: TUĞCAN HOTEL

Akyol Mahallesi, Atatürk Blv. No:34, 27010 Şahinbey/Gaziantep

Participant Countries:

Turkey, Azerbaijan, Irak, Pakistan, Iran, Algerian

- **Registration desk opens at 08:00 and shall function till 17:00 pm.**
- **Please registrate at least an hour prior to your session**
- **Be in the session room at least 10 minutes before the session starts**
- **Head of session are fully empowered in all matters related to the presentations, coffee-breaks and session.**
- **Certificates will be given by the session chair at the end of the session.**
- **In the congress program, requests such as location and time changes will not be taken into consideration.**
- **The names of the authors and titles of paper in the certificate will be printed as in the program.**

22.11.2019

FRIDAY / 13^{00}-15^{00}

SESSION-3/ Hall -1	**Head of Session: Prof. Dr. Ahmet NALÇACI**
Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU	ÖĞRETMEN ADAYLARININ SINIF İÇİ LİDERLİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU Ahmet KARACAN	MEB TAVSİYELİ 100 TEMEL ESERDEN YAZARI TÜRK OLAN ROMANLARIN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU Aysun YILMAZ	SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM GÖRDÜĞÜ GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZLERİNDE UYGULANAN EĞİTİM İLE İLGİLİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Doç. Dr. Ramazan ÖZBEK Dr. Öğretim Üyesi Ezlam SUSAM	PEDAGOJİK FORMASYON EĞİTİMİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEKİ BİLGİLERİNİ GELİŞTİRMEYE ETKİSİNİN İNCELENMESİ
Doç. Dr. Ramazan ÖZBEK Dr. Öğretim Üyesi Ezlam SUSAM	PEDAGOJİK FORMASYON EĞİTİMİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEKİ BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEYE ETKİSİNİN İNCELENMESİ
Dr. Öğretim Üyesi Ezlam SUSAM Doç. Dr. Ramazan ÖZBEK	PEDAGOJİK FORMASYON EĞİTİMİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEKİ TUTUM VE DEĞERLERİNİ GELİŞTİRMEYE ETKİSİNİN İNCELENMESİ
Prof. Dr. Ahmet NALÇACI Mehmet TOSUN	DEĞERLERİN KAZANDIRILMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
Şerife DEVECİ Doç. Dr. Gülay BEDİR	ORTAOKUL ÖĞRENCILERININ OKUMA GÜÇLÜĞÜ: NEDENLERI VE ÇÖZÜM ÖNERILERI
Dr. Öğr. Üyesi Fatih BOZBAYINDIR	ÖĞRETMENLERE YÖNELİK PLANLANAN HİZMETİÇİ EĞİTİM FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Fatih BOZBAYINDIR	ÖĞRETMEN STRATEJİ BELGESİNİN (2017-2023) FARKLI BOYUTLARDAN İNCELENMESİ

23.11.2019
SATURDAY/ 09^{00}-12^{00}

Bu oturumda moderatör ara verebilir

SESSION-1/ Hall-1	**Head of Session: Prof. Dr. Hava SELÇUK**
Öğr. Gör. Merve SERİNÖZ DANIŞMAN	TÜRKLER' DE ÇADIR KÜLTÜRÜ VE SÜSLEME ÖZELLİKLERİ
Doç. Dr. Ali ÇİFTÇİ	MİLLET PARTİLİLERİN DEMOKRAT PARTİ'YE OLAN MUHALEFETİNDE MUVAZAA UNSURU
Doç. Dr. Ali ÇİFTÇİ	İTTİHAT VE TERAKKİ KURUCULARINDAN AHMET RIZA'NIN DÜŞÜNCE YAPISINDAN CUMHURİYET DÖNEMİNE İNTİKAL EDEN UNSURLAR
Arş. Gör. Dr. Melek ÇUBUKCU	BELİRTME DURUMU EKİNİN YAZIMI BAKIMINDAN KUTADGU BİLİG'İN NÜSHALARININ KARŞILAŞTIRILMASI
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif KAPLAN Dr. Öğr. Üyesi Cavit POLAT	ÇAĞDAŞ SANATTA BEDENİN DENEYİMLENMESİ
Prof. Dr. Zeynel ÖZLÜ Dr. Enver DEMİR	II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ İSLAMCILIK POLİTİKASI ÇERÇEVESİNDE ORTADOĞU'DA DEMİRYOLU İNŞASINA DAİR BİR ÇALIŞMA: YAFA VE KUDÜS DEMİRYOLU VE ŞUBELERİ OSMANLI ANONİM ŞİRKETİ
Prof. Dr. Zeynel ÖZLÜ Dr. Enver DEMİR	SAĞIR, DİLSİZLER VE KÖRLER MÜESSESESİ MÜDÜRÜ DR. NECATİ KEMAL'İN KONUŞMANIN TARİHİ SEYRİNE DAİR TESPİTLERİ

BELİRTME DURUMU EKİNİN YAZIMI BAKIMINDAN KUTADGU BİLİG'İN NÜSHALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Arş. Gör. Dr. Melek ÇUBUKCU
Çukurova Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada Kutadgu Bilig'in Uygur harfleriyle yazılmış olan Viyana nüshası ile Arap harfleriyle yazılmış olan Mısır ve Fergana nüshaları, belirtme durumu ekinin yazımı bakımından incelenecek, elde edilen örnekler karşılaştırılacak, devamında sayısal bilgi verilecektir. Belirtme durumu eki; kelimeye bitişik ve ayrı yazılma durumları, sadece ekin ünlüsünün ayrı yazılma durumu, ünlü ve ünsüzlerin yazımı ve ses uyumları bakımından incelenecektir.

Belirtme durumu ekinin yazımıyla ilgili pek çok çalışma yapılmış olup, İslami döneme ait Uygur harfli metinler üzerinde ve Kutadgu Bilig'in nüshalarının karşılaştırılması yöntemiyle yapılmış çalışma sayısı yok denecek kadar azdır. Çalışmamız ; bu boşluğu doldurmak, aynı eserin farklı dönemlerde, farklı müstensihler tarafından, farklı alfabelerle istinsah edilen metinlerine karşılaştırmalı gözle bakmak açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Belirtme durumu eki, Uygur harfleri, Arap harfleri, yazım.

ABSTRACT

In this study, the Viennese copy of Kutadgu Bilig written in Uighur letters and the Egyptian and Fergana copies written in Arabic letters will be examined in terms of spelling of the state of expression, the samples obtained will be compared and the numerical information will be given. Specification state suffix; adjacent and separate writing of the word, only the vowel of the vowel is written separately, vowel and consonants will be examined in terms of writing and sound harmony.

Numerous studies have been carried out on the writing of the state of calligraphy, and the number of studies on the Uighur-letter texts of the Islamic period and the comparison of the copies of Kutadgu Bilig has been negligible. Our study; filling this gap is important for a comparative look at the texts of the same work, which are used in different periods, by different scholars, with different alphabets.

Keywords: Specifying case suffix, Uighur letters, Arabic letters, spelling.

KISALTMALAR LİSTESİ

F : Kutadgu Bilig Fergana Nüshası
M : Kutadgu Bilig Mısır Nüshası
V: Kutadgu Bilig Viyana Nüshası

1. GİRİŞ

1. 1. KUTADGU BİLİG'İN NÜSHALARI[1]

1. 1. 1. Herat (Viyana) Nüshası

1439 yılında Uygur harfleriyle istinsah edilmiştir. Arat, bu nüshanın Arap harfleriyle yazılmış bir nüshadan Uygur harflerine çevrildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca Herat nüshasının çok özensiz yazıldığını ve belli başlı bir kütüphane ya da kişi için yazılmış olmaktan çok müsvedde olarak tasarlanmış olabileceğini, bazı Uygur harfli sözcüklerin altına müstensih tarafından Arap alfabesiyle düşülen notların büyük bölümünün metni anlamamaktan kaynaklanan yanlışlıklar içerdiğini ve bu durumun eserin istinsah edildiği tarihte artık anlaşılırlık seviyesinin düştüğünün de bir göstergesi olduğunu belirtmiştir (Arat, 2007: XXXIII).

Diğer nüshalarda olduğu gibi bu nüshada da eksik kısımlar vardır. 19. Sayfada 27. satırdan sonra gelen 197 ile 228 arasındaki beyitleri 3, 180. sayfada 5. satırdan sonra gelen 6304 ile 6351 arasındaki beyitleri ve 184. sayfada 16.satırdan sonra 6521ile 6604 arasındaki beyitler diğer iki nüsha ile karşılaştırıldığında Herat nüshasında eksiktir; ancak nüshada sayfa eksikliği yoktur. Arat'a göre, bu durum Herat nüshasının noksan bir nüshadan istinsah edilmişya da istinsah edilirken dikkatsizlik sonucunda ilgili kısımlarının atlanmış olabileceğini akla getirmektedir (Arat 2007: XXXIII).

Yukarıdaki eksiklerden farklı olarak 98. sayfanın sonundan itibaren 2439 ile3473. beyitler arasındaki kısım Herat nüshasında eksiktir. Arat, söz konusu sayfaların nüsha tanzim edildikten sonra kaybolmuş olabileceğini söylemiştir (Arat 2007: XXXIII). 98. sayfanın son beytinde Ögdülmiş ile İlig sohbet ederken 99. sayfanın ilk beytinde Odgurmış ile Ögdülmiş sohbet etmektedir. Aradaki sayfaların kaybolduğu metnin bağlamındaki kopukluktan da anlaşılmaktadır.

Anadolu'da ilk durağı Tokat olan bu nüshanın İstanbul'a getirilişi 1474 yılındaŞehzade Abdürrezzak Bahşı aracılığıyla olmuştur. İstanbul'a getirildikten bir süre sonra unutulan bu nüsha, 18. yüzyılın sonlarına doğru Avusturyalı bilgin Jon von Hammer tarafından bir sahaftan satın alınmış ve Viyana'ya götürülerek Viyana Sarayı Kitaplığına verilmiştir. Bu nüsha bilim dünyasının tanıdığı ilk nüshadır. Türk Dil Kurumu 1942'de bu nüshayı tıpkıbasım olarak yayımlamıştır (Arat 2007: XXXIII-XXXVI).

[1] Mert, A. (2017). Kutadgu Bilig Nüshalarının Eskicillik Açısından Karşılaştırılması. Bilig Dergisi. Sayı 80. 179-215.

2014 yılında Eskişehir Valiliğinin katkılarıyla bu nüshanın kaliteli kâğıt üzerine çok iyi bir tıpkıbasımı yapılmıştır (Üşenmez 2014)

1. 1. 2. Mısır (Kahire) Nüshası

14. yüzyılda istinsah edildiği tahmin edilen (Arat 2007: XXXIX) Kutadgu Bilig'in Mısır nüshası (Kahire nüshası) 1896 yılında Kahire'de, Hidiv Kütüphanesinin o dönemdeki müdürü Alman bilginlerden Moritz tarafından bulunmuştur. Kütüphane düzenlenirken bodrum kata atılmış olan dağınık kitap ve sayfa yığınları gözden geçirildiği sırada Kutadgu Bilig'e ait parçalar toplanarak bir araya getirilmiş ve böylece bu nüsha kaybolmaktan kurtarılmıştır. Açık ve okunaklı bir nesihle yazılmış olan nüshanın başında ve ortalarında bazı sayfalar rutubetin etkisiyle okunamaz duruma gelmiş olmasına rağmen, metnin büyük kısmı iyi durumdadır. Nüshanın 16 (73-454), 24 (587-646), 36 (836-957), 72 (1504-1562), 272 (4579-4610), 374 (6245-6303) ve 392. (6632-6645) sayfalarından sonra gelen beyitlerde eksiklik söz konusudur. Bu durum metnin, ilgili sayfalarının kaybolmasıyla alakalı olmalıdır. Hâlâ Mısır'da bulunan bu nüsha 1943 yılında Türk Dil Kurumu tarafından tıpkıbasım olarak yayımlanmıştır (Arat 2007: XXXVIII).

2014 yılında Üşenmez vd. (2014) tarafından baskıya hazırlanan bu nüshanın da tıpkıbasımı yapılmıştır. Ayrıca Özbekistan Ebu Reyhan El-Biruni Yazma Eserler Kütüphanesinde bu nüshadan 1897 yılında istinsah edilmiş 4 cilt hâlinde bir nüsha daha vardır. Kütüphane Müdürü Moritz, Radloff'un isteği üzerine bir Arap filolog ve hattata bu yeni nüshayı hazırlatmıştır (Üşenmez , 2013: 11).

1.1.3. Fergana Nüshası

Kutadgu Bilig'in üçüncü nüshası Fergana nüshasıdır. Özbekistan Ebu Reyhan El-Biruni Yazma Eserler Kütüphanesinde saklanmakta olan nüshanın (Üşenmez 2009: 688) başındaki manzum mukaddime kısmı ve sonundaki 6232-6645 arası beyitler eksiktir. Kitabın nerede ve kim tarafından istinsah edildiğine dair bilgiler bu eksik kısımlarla birlikte kaybolmuş olmalıdır. Bu nüshanın dağınık sayfaları sonradan bir araya getirilerek dikilmiş ve dörtlükler altın suyu ile yazılmıştır. 14. yüzyılın ilk yarısında Harezm coğrafyasında istinsah edildiği sanılmaktadır. Arap harfleriyle yazılmış olan bu nüsha Kutadgu Bilig'in ele geçen nüshaları arasında en önemlisidir (Arat 2007: XXXVII).

1913 yılında Fergana'da Zeki Velidi Togan, Nemenganlı Muhammet Hacı İşan Lalereş isimli bir şahsın özel kütüphanesinde bu nüshayı görmüş ama almaya muvaffak olamamıştır. 1914 yılında nüshadan aldığı üç beyti de dâhil ettiği bir yazıyla Fergana nüshasını ilim âlemine tanıtmıştır. 1924 yılında A. Fıtrat nüshayı sahibinden almayı başarmış ve Taşkent Esasi Kütüphanesine teslim etmiştir (Üşenmez 2013: 12).
Fergana nüshası da 1943 yılında Türk Dil Kurumu tarafından tıpkıbasım olarak yayımlanmıştır. Daha sonra Üşenmez (2013) tarafından yeniden baskıya hazırlanan Fergana nüshasının kaliteli kâğıt üzerine tıpkıbasımı yapılmıştır.

2. YÖNTEM

Kutadgu Bilig'in Viyana, Fergana ve Mısır nüshalarının 1580- 2580 arası beyitleri, nüshaların tıpkıbasımları okunarak ve Reşit Rahmeti Arat'ın Kutadgu Bilig- Metin yayınındaki

dipnotlardan faydalanılarak oluşturulmuştur. Viyana nüshasında belirtme durumu eki alan örnekler , Fergana ve Mısır nüshalarında ilgili beyitlerde yer alan örneklerle karşılaştırılmıştır. Türkçe kelimelerde ve alıntı kelimelerde yer alan belirtme durumu eki ayrı ayrı incelenmiş ve sınıflandırılmış, benzerlik ve farklılıklar tespit edilmiştir. Belirtme durumu ekinin, hangi isimlerden veya eklerden sonra geldiği, kelime gövdesine ayrı ya da bitişik yazıldığı, kalınlık-incelik ve düzlük yuvarlaklık uyumlarına uyup uymadığı, ekin yardımcı ünlüsünün yazımda gösterilip, gösterilmediği meselesi tespit edilmiştir. Belirtme durumu ekinin yazımı bakımından hem Kutadgu Bilig'in Uygur ve Arap harfli nüshaları hem de Türkçe ve alıntı kelimeler karşılaştırılmıştır.

Daha önce tarafımca yapılmış olan makale yayınında[2] Kutadgu Bilig'in nüshalarının 1580-2580 arasındaki beyitlerinin yazım özellikleri, ünlüler ve ünsüzler bakımından karşılaştırılmış ve birkaç örnekle açıklanmıştır. Yine tarafımca yapılan doktora tezinde[3] Kutadgu Bilig'in Viyana nüshasında geçen belirtme durumu eki almış örnekler incelenmiş olup detaylıca işlenmemiştir. Kutadgu Bilig'in Arap harfli olan Fergana ve Mısır nüshaları bu çalışma için ayrıca incelenmiş, daha önce tespit ettiğimiz Viyana nüshasında geçen belirtme durumu eki ile karşılaştırılmıştır. Örnekleme yapmak amacıyla seçtiğimiz 1000 beytin bize yeterli malzeme sunabileceği kanaatindeyiz.

Çalışma, aynı ekin aynı ya da farklı kelimelerde, aynı metnin farklı nüshalarında, ve farklı alfabelerinde yazım hakkında bize bilgi sunması bakımından önemlidir. Bu çalışma aynı zamanda Türkçe ve alıntı kelimelerde tekil isim için en çok hangi belirtme durumu ekinin kullanıldığı sorusunu aydınlatmak açısından önem arz etmektedir. Belirtme durumu ekinin yazımı, metinlerin tarihlendirilmesi hakkında da bize önemli ip uçları vermektedir. Şinasi Tekin Eski Türkçe makalaesinde belirtme durumu eki için bize şu bilgileri verir:

+ G. N- ağzının bir özelligi olarak + ag̈ şekli de görülmektedir. Moğol devrine ait Uyg. dini eserler ile, tarihleri belli olmayan bazı din dışı (hukuk vesikaları, takvirn vb.) eserlerde +g̈ nin yanısıra, zamir çekiminden alınarak sık sık kullanılan +ni ekinin, daha klasik Uyg. devrinde de yer yer kullanilmaga başladığını görüyoruz. Bunlar ilkin yabancı sözlerde (mesela erdni+ni) ve bir misalde de son hecesi iyelik ekini andıran etüz kelimesinde görülmektedir (Maytr. 69, 7; etüz+ni) . Yükleme h. eki , Türk dili tarihinin merhalelerini tespitte ve bazı metinlerin nispi tarihlerini tayinde mühim bir ölçüdür. En eski metinlerden başlayarak bu ekin inkişafını ayrıca tetkik etmek lazımdır (Tekin, 1992: 88)

3. BULGULAR[4]

3. 1. TÜRKÇE KELİMELERDE BELİRTME DURUMU EKİNİN NÜSHALARA GÖRE DURUMU

3.1.1. VİYANA NÜSHASI

[2] Çubukcu, M. (2016) . Kutadgu Bilig'in Viyana Nüshasının İmla Özelliklerinin Tespiti ve Diğer Nüshalarla Karşılaştırılması. Türkish Studies. Vol 11. S. 749-800.

[3] Çubukcu, M. (2019). İslami Döneme Ait Uygur Harfli Türkçe Metinlerin Yazım Özellikleri (Yayınlanmış Doktora Tezi). Danışman: Prof. Dr. A. Deniz ABİK. Çukurova Üniversitesi.

[4] Kutadgu Bilig'in Viyana nüshasında geçen örnekler Melek Çubukcu 'nun "İslami Döneme Ait Uygur Harfli Türkçe Metinlerin Yazımı (2019) " başlıklı doktora tezinden alınmış olup, Mısır ve Fergana nüshaları ise bu çalışma için ayrıca incelenmiştir.

3.1.1.1. + (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g Kullanımı

Ek gövdeye genellikle bitişik yazılır. Kalınlık-incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumu her zaman tamdır.

50 örnekte, ek tekil isimlerle kullanılmıştır.

aşıġ (V 2552-6)
bilmişig (V 1655-1; 1889-26)
budun-uġ (V 1968-26)
buḍunuġ (V 2033-14)
buru-ḳıġ (V 1858-21)
elig (V 2507-30)
içig (V 2552-6)
işig (V 1612-34; 1641-24; 1687-1; 1776-23; 2152-2; 2382-30; 2443-28; 2443-28; 2445-30; 2506-29)
kişig (V 1751-29; 2506-29)
ḳuluġ (V 1602-24; 1884-20)
kȫrklügüg (V 2468-23)
kȫzüg (V 2434-18; 2519-10)
sınu-ḳuġ (V 1858-21)
sȫzüg (V 1916-28; 2434-18; 2519-10)
taşıġ (V 2552-6)
toḳuşuġ (V 2366-14)
yaġıġ (V 2028-9; 2343-23; 2346-26)
yerig (V 2545-37)
yoluġ (V 1842-5)
ęrig (V 2499-22)
ögdülmişig (V 1580-1)
ög-dülmişig (V 1612-34; 1641-24; 1716-30)
ögdülmiş-ig (V 1655-1)
ög-dülmişig (V 1687-1)
ögdülmişig (V 1751-29; 1889-26; 1894-2)
ög-tilmişig (V 1764-11)
ölümüg (V 2397-10)
özüg (V 2519-10)

4 örnekte çokluk ekinden sonra gelir ve çokluk ekiyle birlikte gövdeden ayrı yazılır.

ęrdem-lerig (V 1683-32)
irsig-lerig (V 2371-19)
yaraġ-sız-larıġ (V 2500-23)
ödün-çi-lerig (V 2499-22)

2 örnekte tekil isme gelen ek ayrı yazılmıştır.

budun-uġ (V 1968-26)
ögdülmiş-ig (V 1655-1)

3. 1.1.2. +n Kullanımı

Örneklerin tamamında ek, 3. kişi iyelik ekinden sonra gelir. Genellikle ek, gövdeye bitişik yazılır. Düzlük –yuvarlaklık uyumuna genelde uyulur.

asġın (V 1879-14; 1879-14)
aşın (V 2559-13)
baġır-saḳ-lıḳın (V 1634-17; 2342-16)
barın (V 2560-14)
başın (V 2352-32; 2510-1; 2515-6)
beglikin (V 1932-19)
biligin (V 1841-4)
bilişin (V 2251-21)
ilgin (V 2069-20; 2401-14)
işin (V 2094-13; 2103-22)
kerekin (V 11. satır-başlık; 16. satır- başlık; 19. satır-başlık; 8. satır-başlık)
ḳılıçın (V 2140-23)
ḳılınçın (V 2444-9)
ḳılḳın (V 1838-1; 1942-30)
ḳılmışın (V 2223-23)
ḳoldaşın (V 2559-13)
kök̇in (V 2183-14)
ḳutun (V 1761-8; 1886-22; 1976-4; 1980-8; 2038-19)
neŋin (V 2276-16; 2276-16)
oġlanın (V1922-8)
oġrın (V 2192-23)
saḳış-sız-lıḳın (V 2221-21)
sev̇in-çin (V 2568-22)
sözin (V 1942-30)
tar-lıḳın (V 2565-19)
teŋ-sizin (V 2107-26)
tırnaḳın (V 2377-23)
tilekin (V 2051-2; 2393-6; 2416-27)
tilin (V 1671-18; 1755-2; 1810-27; 1817-7; 2546-38; 2579-33; 2580-34)
tişin (V 2515-6)
yez-e-kin (V 2349-29)
yılın (V 2435-20; 2579-33)
yiglikin (V 1932-19)
e̮nçin (V 2182-13)

28 örnekte, 3. tekil kişi iyelik ekiyle birlikte gövdeden ayrı yazım görülür.

ata-sın (V 1685-34)
baş-ın (V 1989-18; 2518-9)
ber-miş-in (V 1800-17)
bil-miş-in (V 1920-5; bilmiş-in 2223-23)
bol-mış-ın (V 1920-5)
iş-in (V 1990-19; 2027-8; 2267-6; 2267-6; 2267-6; işin 1989-18)
ḳapuġ-ın (V 2130-13)

ḳılmış-ın (V 2228-28)

kişi-sin (V 1770-17)
körünmiş-in (V 11. satır-başlık)
orda-sın (V 2090-9)
süs-in (V 2344-24)
söz-in (V 1943-1)
sü̧ü̧-sin (V 2267-6)
tö̧rü-sin (V 1888-24)
yaġ-ı-sın (V 2287-27; 2291-4; 2379-27; 2389-2; 2019-34)
yarlıġ-ın (V 2158-19)
yüz-in (V 1893-4)
öz-in (V 1943-1)

21 örnekte düzlük yuvarlaklık uyumu görülmez.

buḍnın (V 2136-19)
bükin (V 2183-14)
kökin (V 2183-14)
közin (V 2511-2)
ḳuşın (V 2094-13)
köŋlin (V 2295-8; 2296-9)
közin (V 2367-15)
sevünçin (V 2145-27; 2364-17; sev́ünçin 2512-3)
sev́inçin (V 2406-19)
sözin (V 1831-21)
söşin (V 2579-33)
öküşin (V2350-30)
özin (V 2292-5; 2512-3)
yolın (V 2160-21)
yüzin (V 2084-3)

3.1.1.3. + nı, + ni Kullanımı

Genellikle ek, gövdeden ayrı yazılır. Kalınlık-incelik uyumuna her zaman uyulur.

3 örnekte, 2. tekil kişi iyelik ekinden sonra kullanılır.

atıŋ-nı (V1691-5)
bağırsaḳ-lıḳıŋ-nı (V 1944-2)
başıŋ-nı (V 2514-5)
özüŋ-ni (V 2392-5)

8 örnekte, teklik 3. kişi iyelik ekinden sonra kullanılır.

imgeki-ni (V 1598-20)
iş-i-ni (V 2130-13)
körki-ni (V 2551-5; 2551-5)
söz-i-ni (V 2500-27)
terkini (V 2551-5)
yarlıġ-ı-nı (V 1589-10)

31 örnekte tekil isimden sonra kullanılır.
arıġ-sız-nı (V 2108-27)
at-nı (V 2138-21)
bağır-saḳ-nı (V 1946-4; 1947-5)
bilig-siz-ni (V 2095-14)
ilig-ni (V 1804-21)
iş-ni (V 1610-32; 1936-23; 1942-30; 2202-2)
işni (V 1867-2)
kim-ni (V 1761-8)
kişi-lik-ni (V1596-18)
kȫkin (V 2183-14)
kȫni-lik-ni (V 1748-26)
kȫtür-miş-ni (V 1762-9)
negü-ni (V 1819-19)
neŋ-ni (V 2255-25)
öz-ni (V 2263-2)
söz-ni (V 1668-15; 1902-13; 1962-20; 2065-16; 1869-4)
tapuġ-nı (V 1879-14)
turġak-nı (V 2536-28)
yaġ-ı-nı (V 2268-7; 2282-28)
yaraġ-sız-nı (V 2549-3)
yur-nı (V 1625-8)
ẹsiz-ni (V 2214-11)

2 örnekte şahıs zamirinden sonra kullanır.
a-nı (V 1582-3)
an-ı (V 2549-3)

2 örnekte ekin gövdeye bitişik yazıldığı görülür.

1 örnekte ekin ünlü ve ünsüzünün birbirinden ayrı yazıldığı görülür.
an-ı (V 2549-3)

3.1.2. FERGANA NÜSHASI

3.1.2.1. + (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g Kullanımı

Ek, gövdeye her zaman bitişik yazılır. Kalınlık incelik uyumu tamdır. Düzlük yuvarlaklık uyumu genellikle tamdır.

47 örnekte ek tekil isimlerle kullanılmıştır.

aşıġ (F 2552-12)
bịlmịşig (F 1655-11)
buḍunuġ (F 1968-6; 2033-11)
buzuḳuġ (F 1858-12)
bịlmişig (F 1889-14)
elig (F 2507-30)
erig (F 2545-5)
içig (F 2552-12)

iṛıg (F 2499-3)
işig (F 1687-2; 1990-13; 2152-10; 2443-7; 2506-10)
kịşig (F 1751-5)
körklügüg (F 2468-2)
közüg (F 2434-11; 2519-7)
ḳuluġ (F 1602-8; 1884-8)
kịşig (F 2506-10)
ögdülmịşig (F 1641-13; 1655-11; 1687-2; 17161-15; 1751-5; 1764-3; ögdülmişig F 1580-1; 1889-14)
ölümüg (F 2397-5)
özüg (F 2519-7)
sınuḳuġ (F 1858-12)
sözüg (F 1916-6; 2434-11; 2519-7)
tąşıġ (F 2552-12)
toḳıṛşıġ (F 2366-4)
yąġıġ (F 2028-6; 2343-11)
yąġıṛġ (F 2346-14)
yoluġ (F 1842-11)
ịşig (F 1641-13;1776-23; 2443-7; 2445-9)

4 örnekte çokluk ekinden sonra kullanımına rastlanmıştır.
erdemlerig (F 1683-12)
ersiglerig (F 2371-9)
ötügçilerig (F 2499-3)
yąraġsızlarıṛġ (F 2500-4)

3.1.2.2. + n Kullanımı

Her zaman 3. tekil kişi iyelik ekinden sonra kullanılır ve ek her zaman gövdeye bitişik yazılır. Kalınlık-incelik uyumu tamdır.

asġın (F 1879-3; 1879-3)
aşın (F 2559-4)
atasın (F 1685-14)
bağırsaḳlıḳın (F 1634-7; 2432-10; bąġırsaḳlıṛḳın 1944-11)
barın (F 2560-5)
başın (F 1989-12; 2352-5; 2515-3; 2518-6)
bęglikin (F 1932-12)
bilişin (F 2251-7)
bilmişin (F 2223-10; bilmịşin1920-11)
birmişin (F 1800-13)
bolmışın (F 1920-11)
buḍnın (F 2136-9)
biṛligin (F 1841-10)
elgin (F 2401-9)
elgin (F2069-2)
inçin (F 2182-12)
işin (F 1989-12; 2027-5; 2094-12; 2267-7; 2267-7; 2267-7)
ḳapuġın (F 2130-3)
kerekin (F 12. satır-başlık)

ḳılınçın (F 2444-8)
ḳılḳın (F 1838-7; ḳılḳı̣n 1942-9)
ḳılmışın (F 2223-10; 2228-15)
ḳılı̣çın (F 2140-13)
kişisin (F 1770-9)
ḳoldaşın (F 2559-4)
kökin (F 2183-13)
köŋlin (F 2295-8; 2296-9)
közin (F 2367-5)
közịn (F 2511-15)
ḳuşın (F 2094-12)
ḳutın (F 1761-15; 1886-10; 1976-14; 1980-3; 2038-1)
oġlanın (F 1922-1)
oġrı̣n (F 2192-9)
oprakın (F 2564-9)
öküşin (F 2350-33)
özin (F 2292-4; özịn 1943-10)
seẏinçin (F 2145-3; 2304-2; 2406-14; 2568-13)
sözin (F 1942-9; 2579-9)
sözịn (F 1943-10)
süsin (F 2267-7; 2344-12)
tarlıḳın (F 2565-10)
teŋsizịn (F 2107-10)
tırŋaḳın (F 2377-15)
tilekin (F 2051-14; tilekı̣n 2393-15)
tilin (F 1810-8; 2546-6; tı̣lin 1817-14; 2579-9 ; 1671-14; tilịn (F2580-10)
tişin (F 2515-3)
tı̣lekı̣n (F 2416-9)
yaġısın (F 2019-12; 2287-15; yạġısın 2291-4; 2389-12; yạġı̣sın 2379-2)
yarlı̣ġın (F 2158-11)
yezekin (F 2349-2)
yükı̣n (F 2183-11)
yüzịn (F 1893-4; yüzin 2084-2)
yı̣lın (F 2435-13)
yịglikin (F 1932-12)

1örnekte 3. tekil kişi iyelik eki işaretlenmemiştir.
yüzịn (F 1893-4)

3.1.2.3. + nı, + ni Kullanımı

Ek gövdeye genellikle bitişik yazılır. Kalınlık-incelik uyumu tamdır. Ekin ünlüsünün her zaman dar ve düz olmasından ötürü düzlük yuvarlaklık uyumu beklenmez.

2 örnekte şahıs zamirinden sonra kullanılmıştır.
anı (F 2549-9; 1582-2)

1 örnekte 1. tekil kişi iyelik ekinden sonra kullanılmıştır.
yükümni (F 1876-15)

3 örnekte 2. tekil kişi iyelik ekinden sonra kullanılmıştır.
atıŋnı (F 1691-6)
başıŋnı (F 2514-2)
özüŋni (F 2392-1)

5 örnekte 3. tekil kişi iyelik ekinden sonra kullanılmıştır.
körkini (F 2551-11; 2551-11)
tı̈rki-ni (F 2551-11)
sözini (F 2504-8)
yaṛlıġını (F 1589-9)

22 örnekte tekil isimden sonra kullanılmıştır.
arı̈ġsızını (F 2108-11)
atnı (F 2138-11)
baġırsaḳnı (F 1946-11; bağırsaḳnı 1947-14)
biligsizni (F 2095-13)
isizni (F 2214-1)
işni (F 1610-1; 1867-7; 1936-22; 1942-9; 2202-4)
kimni (F 1761-15)
kişilikni (F 1596-3)
kötürmişni (F 1762-1)
nigüni (F 1819-1)
sözni (F 1869-9; 1962-15; 2065-13)
tı̈rki-ni (F 2551-11)
turġaḳnı (F 2536-10)
yaṛaġsızını (F 2549-9)
yurnı (F 1625-15)

1 örnekte ek gövdeden ayrı yazılmıştır.
tı̈rki-ni (F 2551-11)

3.1.3. MISIR NÜSHASI

3.1.3.1. + (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g Kullanımı

Ek gövdeye her zaman bitişik yazılır. Kalınlık-incelik uyumu tamdır. Düzlük- yuvarlaklık uyumuna genellikle uyulur.

53 örnekte ek tekil isimlerle kullanılmıştır:

aşıġ (M 2552-6)
bilmişig (M 1655-6)
buḍunuġ (M 1968-14; 2033-2)
buzuḳuġ (M 1858-15)
bı̈lmişig (M 1889-17)
ı̈rig (M 2499-12)
işig (M 1612-34; 1641-6; 1687-12; 1776-5; 1990-5; 2152-10; 2443-14; 2445-1; 3443-13; ı̈şig 2506-2)
elig (M 2507-3)
içig (M 2552-7)

kişig (M 1751-12; kişig 2506-2)
körklügüg (M 2468-10)
közüg (M 2434-2)
közüg (M 2519-6)
ḳuluġ (M 1602-13; 1884-10)
ögdülmişiġ(M1612-6; ögdülmişig 1751-12; 1764-9; 1889-17; 1641-6; ögdülmişiġ 1716- 8; ögdülmişig 1655-6; 1687-12)
ögdülmişiġ(M 1612-6; ögdülmişiġ 1716- 8)
öküşin (M 2350-8)
ölümüg (M 2397-10)
özüg (M 2519-16)
sınuḳuġ (M 1858-15)
sözüg (M 1916-3; 2434-2; 2519-16)
taşıġ (M 2552-7)
toḳuşıġ (M 2366-9)
yaġıġ (M 2028-14; 2343-17 ; yaġıġ 2346-3)
yoluġ (M 1842-13)

4 örnekte çokluk ekinden sonra kullanılmıştır.
erdemlerig (M 1683-17)
ersiglerig (M 2371-16)
ötügçilerig (M 2499-12)
yaraġsızlarıġ (M 2500-13)

1 örnekte düzlük-yuvarlaklık uyumu görülmez.
toḳuşıġ (M 2366-9)

2 örnekte ekin yardımcı ünlüsü işaretlenmemiştir.
ögdülmişiġ(M 1612-6; ögdülmişiġ 1716- 8)

3.1.3.2. +n Kullanımı

Ek gövdeye her zaman bitişik yazılır ve 3. tekil kişi iyelik ekinden sonra kulanılır. Kalınlık-incelik uyumu tamdır. Düzlük-yuvarlaklık uyumu genellikle görülür.

asġın (M 1879-5; 1879-5)
aşın (M 2559-14)
atasın (M 1685-9)
baġırsaḳlıḳın (M 1634-14; baġırsaḳlıḳın 2432-16; baġırsaḳlıḳın 1944-4)
barın (M 2560-15)
başın (M 1989-4; 2352-10; 2515-11; 2518-15)
beglikin (M 1932-6)
bilişin (M 2251-8)
bilmişin (M 1920-8; bilmişin 2223-12)
biligin (M 1841-12)
birmişin (M 1800-15)
bolmışın (M 1920-8)
elgin (M 2401-14; elgin 2069-9)
inçin (M 2182-1)
işin (M 2094-3; 2267-10; 2267-10; işin 1989-4; 2267-10; işin 2027-13)

kẹrekin (M 12. satır-başlık; 15. satır-başlık; kerekin 3. satır-başlık)
kịşisin (M 1770-15)
ḳılḳın (M 1942-1)
ḳılmışın (M 2228-1)
ḳılınçın (M 2444-15)
ḳoldaşın (M 2559-14)
közin (M 2367-10)
ḳutın (M 1761-5; 1886-12; 1976-8; 1980-12; 2038-8)
ḳılıçın (M 2140-4)
ḳılmışın (M 2223-12)
oğlanın (M 1922-11)
oprakın (M 2564-3)
sẹvinçin (M 2145-10; sẹvínçin 2304-3; sẹvínçin 2512-8)
sözün (M 1942-9; 2579-4)
tarlıḳın (M 2565-4)
tẹŋsizin (M 2107-17)
tırŋaḳın (M 2377-5)
tilekin (M 2416-15; tilekin 2393-15)
tilin (M 1671-9; 1810-8; 2579-4; 2580-5; tilin 2546-16)
tişin (M 2515-11)
yaġısın (M 2019-3; 2291-5)
yaġısın (M 2287-10; 2379-7; 2389-1)
yarlıġın (M 2158-7)
yezekin (M 2349-7)
yılın (M 2579-4)
yükin (M 2183-2)
yüzin (M 2084-8)
yılın (M 2435-4)
yiglikin (M 1932-6)

18 örnekte düzlük yuvarlaklık uyumu görülmez.

buḍnın (M 2176-7)
ḳapuġın (M2130-10)
kökin (M 2183-2)
köŋlin (M 2295-10; 2296-11)
közin (M 2511-7)
ḳuşın (M 2094-3)
oġrın (M 2192-12)
özin (M 1943-3; 2292-7; 2512-3)
sẹvünçin (M 2568-7; 2406-3)
sözin (M 1831-16; sözin 1943-2)
süsin (M 2267-10; 2344-1)
törüsin (M 1888-15)

3. 1. 3. 3. + nı, + ni Kullanımı

Ek gövdeye genellikle bitişik yazılır. Kalınlık-incelik uyumu tamdır. Ekin ünlüsünün her zaman dar ve düz olmasından ötürü düzlük yuvarlaklık uyumu aranmaz.

2. örnekte ek, şahıs zamirinden sonra kullanılır.
anı (M 1582-6; 2549-3)

2 örnekte 2. tekil kişi iyelik ekinden sonra kullanılır.
atıŋnı (M 1691-17)
özüŋni (M 2392-4)

1 örnekte 1. tekil kişi iyelik ekinden sonra kullanılır.
yükümni (M 1876-1)

5. örnekte 3. tekil kişi iyelik ekinden sonra kullanılır.
emgekini (M 1598-9)
körkini (M 2551-5; 2551-5)
sözini (M 2504-18)
tı̈rki-ni (M 2551-5)

23 örnekte tekil isimlerden sonra gelir.
arıġsızını (M 2108-1)
atnı (M 2138-2)
bąġırsaḳnı (M 1947-8; bąġı̈rsaḳnı 1946-7)
bı̈lı̈gsizni (M 2095-4)
işni (M 1942-1; 1610-4)
kimni (M 1761-5)
köni-lik-ni (M 1748-9)
kötürmişni (M 1762-7)
kı̈şilikni (M 1596-7)
nı̈güni (M 1819-3)
sözni (M 1668-6; 1869-11; 1962-8)
turġaknı (M 2536-5)
yaraġsızını (M 2549-3)
yarlıġnı (M 1589-14)
yurnı (M 1625-5)
ı̈lı̈gni (M 1804-2)
ı̈sizni (M 2214-2)
ı̈şni (M 1936-11; 2202-7)

3. 2. ALINTI KELİMELERDE BELİRTME DURUMU EKİNİN NÜSHALARA GÖRE DURUMU

3. 2. 1. VİYANA NÜSHASI

3. 2. 1. 1. + (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g Kullanımı

Ek gövdeye genellikle bitişik yazılır. Düzlük-yuvarlaklık uyumu her zaman tamdır.

Her zaman tekil isimlere gelir. 10 örnekte bu duruma rastlanır:

acunuġ (V 1745-23; 1748-26; 1973-1; acu-nuġ 2264-1)
beytig (V 1649-32; 1708-22; 2578-32; bęytig 2306-19)

1 örnekte ayrı yazım tespit edilmiştir:
ḥacib-ıġ (V 2431-15)

Kalınlık incelik uyumu 1 örnek dışında tamdır.
ḥacib-ıġ (V 2431-15)

3. 2. 1. 2. +n Kullanımı

Ek gövdeye her zaman bitişik yazılır.

10 örnekte ek; 3. tekil kişi iyelik ekinden sonra gelir.

arzu-sın (V 1893-2; arzusın 2279-19)
canın (V 2432-16)
ḥaḳın (V 1634-17; 2565-19; ḥaḳın 2565-19)
suretin (V 1849 . 12 . başlık)
tęvletin (V 1715-29)
ḫilin (V 2537-29)

2 örnekte çokluk ekinden sonra kullanılır.
ḥallerin (V 2564-18; ḥal-lerin 2564-18)

3 örnekte tekil isimden sonra gelir.
arzun (V 1868-3)
acunun (V 1745-33; 1748-26)

3. 2. 1. 3. + nı, + ni Kullanımı

Ek gövdeden her zaman ayrı yazılır.
1 örnekte tekil isimden sonra kullanılır.
ạciz-ni (V 1616-8)

1 örnekte 2. tekil kişi iyelik ekinden sonra kullanılır:
ḥaḳıŋ-nı (V 1877-12)

3. 2. 2. FERGANA NÜSHASI

3. 2. 2. 1. + (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g Kullanımı

Ek gövdeye her zaman bitişik yazılır.

Her zaman tekil isimlerden sonra gelir. 11 örnekte bu duruma rastlanmıştır:
ajunuġ (F 1745-14; 1745-14; 1748-2; 1748-2; 1973-11; 2264-4)
bạytıġ (F 1708-27; 2306-4; 2578-8; bạytı̣ġ 1649-36)
ḥacı̣bı̣ġ (F 2431-9)

3. 2. 2. 2. + n Kullanımı

Her zaman 3. tekil kişi iyelik ekinden sonra kullanılır. 9 örnekte bu duruma rastlanır. Ek, gövdeye her zaman bitişik yazılır.

arzusın (F 1893-4; 2279-6)
canın (F 2411-4; canın 2432-10)
devletin (F 1715-14)
ḥaḳın (F 1634-7; 2565-10; 2565-10)
ḫilin (F 2537-11)

2 örnekte ekin yardımcı ünlüsü işaretlenmemiştir.
canın (F 2432-10)
devletin (F 1715-14)

3. 2. 2. 3. + nı, + ni Kullanımı

1 örnekte 2. tekil kişi iyelik ekinden sonra kullanılır.
ḥaḳınnı (F 1877-1)

1 örnekte tekil isimden sonra kullanılır.
isizni (F 1616-7)

3. 2. 3. MISIR NÜSHASI

3. 2. 3. 1. + (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g Kullanımı

Ek, her zaman tekil isimlere eklenir ve kelimeye bitişik yazılır. 11 örnekte bu duruma rastlanır.
ajunuġ (M 1745-6; 1748-9; 1973-3; 2264-6; 1745-6; 1748-2)
beytig (M 1649-14; beytig 1708-1; baytıġ 2306-7; 2578-2)
ḥaciḅig (M 2431-15)

3. 2. 3. 2. + n Kullanımı

Ek, her zaman gövdeye bitişik yazılır.

1 örnekte tekil isme eklendiği görülür.
arzun (M 1868-10)

9 örnekte ek; 3. tekil kişi iyelik ekinden sonra görülür.
arzusın (M 1893-6; 2279-7)
canın (M 2411-10; canın 2432-16)
ḥaḳın (M 1634-14; 2565-14; 2565-4)
ḫilin (M 2537-6)
devletin (M 1715-8)

3. 2. 3. 3. + nı, + ni Kullanımı

Ek, gövdeye her zaman bitişik yazılır.

1 örnekte tekil isme eklenmiştir.

isizni (M 1616-10)

1 örnekte 2. tekil kişi iyelik ekinden sonra gelir.
ḫąḳıŋnı (M 1877-2)

1 örnekte 3. tekil kişi iyelik ekinden sonra geldiği görülür.
surẹtini (M 5. satır- başlık)

TÜRKÇE KELİMELERDE BELİRTME DURUMU EKİ		
VİYANA	**FERGANA**	**MISIR**
ögdülmişig (1580-1)	ögdülmişig (1580-1)	ögdülmişįg
a-nı (1582-3)	anı (1582-2)	anı (1582-6)
yarlıġ-ı-nı (1589-10)	yąrlıġını (1589-9)	yarlıġnı (1589-14)
körünmiş-in (11. satır-başlık)	-	-
kişi-lik-ni (1596-18)	kįşilikni (1596-3)	kįşilikni (1596-7)
imgeki-ni (1598-20)	Beyit yok	emgekini (1598-9)
ḳuluġ (1602-24)	ḳuluġ (1602-8)	ḳuluġ (1602-13)
iş-ni (1610-32)	işni (1610-1)	işni (1610-4)
ög-dülmişig (1612-34)	-	ögdülmişįg (1612-6)
işig (1612-34)	-	işig (1612-34)
yur-nı (1625-8)	yurnı (1625-15)	yurnı (1625-5)
bağır-saḳ-lıḳın (1634-17)	bağırsaḳlıḳın (1634-7)	bağırsaḳlıḳın (1634-14)
ög-dülmişig (1641-24)	ögdülmįşig (1641-13)	ögdülmişig (1641-6)
işig (1641-24)	įşig (1641-13)	işig (1641-6)
ögdülmiş-ig (1655-1)	ögdülmįşig (1655-11)	ögdülmişig (1655-6)
bilmişig (1655-1)	bįlmįşig (1655-11)	bilmişig (1655-6)
söz-ni (1668-15)	-	sözni (1668-6)
tilin (1671-18)	tįlin (1671-14)	tilin (1671-9)
ẹrdem-lerig (1683-32)	erdemlerig (1683-12)	erdemlerig (1683-17)
ata-sın (1685-34)	atasın (1685-14)	atasın (1685-9)
ög-dülmişig (1687-1)	ögdülmįşig (1687-2)	ögdülmişig (1687-12)
işig (1687-1)	işig (1687-2)	işig (1687-12)
atıŋ-nı (1691-5)	atıŋnı (1691-6)	atıŋnı (1691-17)
ög-dülmişig (1716-30)	ögdülmįşig (17161-15)	ögdülmişįg (1716- 8)
köni-lik-ni (1748-26)	-	köni-lik-ni (1748-9)
ögdülmişig (1751-29)	ögdülmįşig (1751-5)	ögdülmişig (1751-12)
kişig (1751-29)	kįşig (1751-5)	kişig (1751-12)
tilin (1755-2)	-	-
kim-ni (1761-8)	kimni (1761-15)	kimni (1761-5)

VİYANA	FERGANA	MISIR
ḳutın (1761-8)	ḳutın (1761-15)	ḳutın (1761-5)
kȫtȕr-miş-ni (1762-9)	kötürmişni (1762-1)	kötürmịşni (1762-7)
ȫg-tilmişig (1764-11)	ögdülmịşig (1764-3)	ögdülmịşig (1764-9)
kişi-sin (1770-17)	kịşisin (1770-9)	kịşisin (1770-15)
işig (1776-23)	ịşig (1776-23)	işig (1776-5)
ber-miş-in (1800-17)	birmişin (1800-13)	birmişin (1800-15)
ilig-ni (1804-21)	-	ịlịgni (1804-2)
tilin (1810-27)	tilin (1810-8)	tilin (1810-8)
tilin (1817-7)	tịlin (1817-14)	-
negü-ni (1819-19)	nigüni (1819-1)	nịgüni (1819-3)
sözin (1831-21)	-	sözin (1831-16)
ḳılḳın (1838-1)	ḳılḳın (1838-7)	-
biligin (1841-4)	bịligin (1841-10)	bịlịgịn (1841-12)
yoluġ (1842-5)	yoluġ (1842-11)	yoluġ (1842-13)
sınu-ḳuġ (1858-21)	sınuḳuġ (1858-12)	sınuḳuġ (1858-15)
buru-ḳıġ (1858-21)	buzuḳuġ (1858-12)	buzuḳuġ (1858-15)
işni (1867-2)	işni (1867-7)	-
söz-ni (1869-4)	sözni (1869-9)	sözni (1869-11)
-	yükümni (1876-15)	yükümni (1876-1)
tapuġ-nı (1879-14)	-	-
asġın (1879-14)	asġın (1879-3)	asġın (1879-5)
asġın (1879-14)	asġın (1879-3)	asġın (1879-5)
kerekin (16. satır- başlık)	-	-
ḳuluġ (1884-20)	ḳuluġ (1884-8)	ḳuluġ (1884-10)
ḳutun (1886-22)	ḳutun (1886-10)	ḳutun (1886-12)
tȫrü-sin (1888-24)	-	törüsin (1888-15)
ȫgdȕlmişig (1889-26)	ögdülmişig (1889-14)	ögdülmịşig (1889-17)
bilmişig (1889-26)	bịlmişig (1889-14)	bịlmişig (1889-17)
yüz-in (1893-4)	yüzịn (1893-4)	yüzin (

VİYANA	FERGANA	MISIR
ögdülmişig (1894-2)	-	-
söz-ni (1902-13)	-	-
sözüg (1916-28)	sözüg (1916-6)	sözüg (1916-3)
bil-miş-in (1920-5)	bilmişin (1920-11)	bilmişin (1920-8)
bol-mış-ın (1920-5)	bolmışın (1920-11)	bolmışın (1920-8)
oğlanın (1922-8)	oğlanın (1922-1)	oğlanın (1922-11)
beglikin (1932-19)	bęglikin (1932-12)	bęglįkįn (1932-6)
yiglikin (1932-19)	yįglikin (1932-12)	yįglįkįn (1932-6)
iş-ni (1936-23)	işni (1936-22)	įşni (1936-11)
iş-ni (1942-30)	işni (1942-9)	işni (1942-1)
ķılķın (1942-30)	ķılķįn (1942-9)	ķılķįn (1942-1)
sözün (1942-30)	sözün (1942-9)	sözün (1942-9)
söz-in (1943-1)	sözįn (1943-10)	sözįn (1943-2)
öz-in (1943-1)	özįn (1943-10)	özin (1943-3)
bağırsaķ-lıķıŋ-nı (1944-2)	bąğırsaķlįķįn (1944-11)	bąğįrsaķlıķįn (1944-4)
bağır-saķ-nı (1946-4)	bąğırsaķnı (1946-11)	bąğįrsaķnı (1946-7)
bağır-saķ-nı (1947-5)	bağırsaķnı (1947-14)	bąğırsaķnı (1947-8)
söz-ni (1962-20)	sözni (1962-15)	sözni (1962-8)
budun-uġ (1968-26)	buḍunuġ (1968-6)	buḍunuġ (1968-14)
-	ornı (1972-10)	ornı (1972-2)
ķutın (1976-4)	ķutın (1976-14)	ķutın (1976-8)
ķutın (1980-8)	ķutın (1980-3)	ķutın (1980-12)
işin (1989-18)	işin (1989-12)	įşin (1989-4)
baş-ın (1989-18)	başın (1989-12)	bąşın (1989-4)
iş-in (1990-19)	işig (1990-13)	işig (1990-5)
boy-nı (2154-15)	boynı (2154-12)	boynı (2154-3)
yarlıġ-ın (2158-19)	yarlįğın (2158-11)	yąrlığın (2158-7)
yolın (2160-21)	-	-
buḍnı (2172-1)	buḍnı (2172-15)	buḍnı (2172-5)

VİYANA	FERGANA	MISIR
kerekin (11. satıır-başlık)	-	kẹrekin (15. satır-başlık)
ẹnçin (2182-13)	inçin (2182-12)	inçin (2182-1)
bük̈in (2183-14)	yükịn (2183-11)	yükin (2183-2)
kök̈in (2183-14)	kökin (2183-13)	kökin (2183-2)
buḍn-ı (2190-21)	buḍnı (2190-7)	buḍnı (2190-10)
oġrın (2192-23)	oġrın (2192-9)	oġrın (2192-12)
iş-ni (2202-2)	işni (2202-4)	ịşni (2202-7)
ḳapġı (2202-2)	ḳapġı (2202-4)	ḳạpġı (2202-7)
ẹsiz-ni (2214-11)	isizni (2214-1)	ịsizni (2214-2)
saḳış-sız-lıḳın (2221-21)	-	-
bilmiş-in (2223-23)	bilmişin (2223-10)	bilmişin (2223-12)
ḳılmışın (2223-23)	ḳılmışın (2223-10)	ḳılmışın (2223-12)
ḳılmış-ın (2228-28)	ḳılmışın (2228-15)	ḳılmışın (2228-1)
bilişin (2251-21)	bilişin (2251-7)	bilişin (2251-8)
neŋ-ni (2255-25)	-	-
iş-in (2267-6)	işin (2267-7)	işin (2267-10)
öz-ni (2263-2)	-	-
s̈ük̈-sin (2267-6)	süsin (2267-7)	süsin (2267-10)
iş-in (2267-6)	işin (2267-7)	ịşin (2267-10)
iş-in (2267-6)	işin (2267-7)	işin (2267-10)
yaġ-ı-nı (2268-7)	-	-
kerekin (8. satır-başlık)	-	kẹrekin (12. satır-başlık)
neŋin (2276-16)	-	-
neŋin (2276-16)	-	-
yaġ-ı-sın (2287-27)	yaġısın (2287-15)	yạġısın (2287-10)
yaġ-ı-nı (2282-28)	-	-
yaġ-ı-sın (2019-34)	yaġısın (2019-12)	yaġısın (2019-3)
boyn-ı (2025-6)	boynı (2029-3)	boynı (2025-11)
iş-in (2027-8)	işin (2027-5)	ịşin (2027-13)

VİYANA	FERGANA	MISIR
yaġıġ (2028-9)	yąġıġ (2028-6)	yąġıġ (2028-14)
buḍunuġ (2033-14)	buḍunuġ (2033-11)	buḍunuġ (2033-2)
ķutun (2038-19)	ķutun (2038-1)	ķutun (2038-8)
tilekin (2051-2)	tilekin (2051-14)	-
söz-ni (2065-16)	sözni (2065-13)	-
ilgin (2069-20)	elgin (2069-2)	elgįn (2069-9)
yüzin (2084-3)	yüzin (2084-2)	yüzįn (2084-8)
buḍ-nı (2084-3)	buḍnı (2084-2)	buḍnı (2084-8)
orda-sın (2090-9)	-	-
işin (2094-13)	işin (2094-12)	işin (2094-3)
ķuşın (2094-13)	ķuşın (2094-12)	ķuşın (2094-3)
bilig-siz-ni (2095-14)	biligsizni (2095-13)	bįlįgsizni (2095-4)
işin (2103-22)	-	-
teŋ-sizin (2107-26)	tęŋsizįn (2107-10)	tęŋsizin (2107-17)
arıġ-sız-nı (2108-27)	arįġsızni (2108-11)	arįġsızni (2108-1)
ķapuġ-ın (2130-13)	ķąpuġın (2130-3)	ķapuġın (2130-10)
iş-i-ni (2130-13)	-	-
buḍnı (2134-17)	buḍnı (2134-7)	buḍnı (2134-14)
buḍnın (2136-19)	buḍnın (2136-9)	buḍnın (2176-7)
at-nı (2138-21)	atnı (2138-11)	atnı (2138-2)
ķılıçın (2140-23)	ķılįçın (2140-13)	ķįlįçın (2140-4)
sevünçin (2145-27)	sęvinçin (2145-3)	sęvįnçįn (2145-10)
işig (2152-2)	işig (2152-10)	işig (2152-10)
yaġ-ı-sın (2291-4)	yąġısın (2291-4)	yaġısın (2291-5)
özin (2292-5)	özin (2292-4)	özin (2292-7)
köŋlin (2295-8)	köŋlin (2295-8)	köŋlin (2295-10)
köŋlin (2296-9)	köŋlin (2296-9)	köŋlin (2296-11)
sevünçin (2364-17)	sęvínçin (2304-2)	sęvínçin (2304-3)
yaġıġ (2343-23)	yąġıġ (2343-11)	yąġįġ (2343-17)

VİYANA	FERGANA	MISIR
süs-in (2344-24)	süsin (2344-12)	süsin (2344-1)
yaġıġ (2346-26)	yạġıġ (2346-14)	yạġıġ (2346-3)
yez-e-kin (2349-29)	yezekin (2349-2)	yezekin (2349-7)
ӧküşin (2350-30)	öküşin (2350-33)	öküşin (2350-8)
başın (2352-32)	bạşın (2352-5)	bạşın (2352-10)
toḳuşuġ (2366-14)	toḳışıġ (2366-4)	toḳuşıġ (2366-9)
kӧzin (2367-15)	közün (2367-5)	közün (2367-10)
irsig-lerig (2371-19)	ersiglerig (2371-9)	ersiglerig (2371-16)
tırnaḳın (2377-23)	tırŋaḳın (2377-15)	tırŋaḳın (2377-5)
yaġ-ı-sın (2379-27)	yạġısın (2379-2)	yạġısın (2379-7)
işig (2382-30)	-	-
yaġ-ı-sın (2389-2)	yạġısın (2389-12)	yạġısın (2389-1)
ӧzüŋ-ni (2392-5)	özüŋni (2392-1)	özüŋni (2392-4)
tilekin (2393-6)	tilekịn (2393-15)	tilekin (2393-15)
ӧlümüg (2397-10)	ölümüg (2397-5)	ölümüg (2397-10)
ilgin (2401-14)	elgin (2401-9)	elgin (2401-14)
sevínçin (2406-19)	sẹvínçin (2406-14)	sẹvünçin (2406-3)
tilekin (2416-27)	tịlekịn (2416-9)	tịlekin (2416-15)
baġır-saḳ-lıḳın (2342-16)	baġırsaḳlıḳın (2432-10)	bạġırsaḳlıḳın (2432-16)
buḍnı (2333-17)	-	buḍnı (2433-1)
sӧzüg (2434-18)	sözüg (2434-11)	sözüg (2434-2)
kӧzüg (2434-18)	közüg (2434-11)	közüg (2434-2)
kerekin (19. satır-başlık)	kerekin (12. satır-başlık)	kerekin (3. satır-başlık)
yılın (2435-20)	yịlın (2435-13)	yịlın (2435-4)
işig (2443-28)	ịşig (2443-7)	işig (3443-13)
işig (2443-28)	işịg (2443-7)	işig (2443-14)
ḳılınçın (2444-9)	ḳılınçın (2444-8)	ḳılịnçın (2444-15)
işig (2445-30)	ịşig (2445-9)	işig (2445-1)
kӧrklügüg (2468-23)	körklügüg (2468-2)	körklügüg (2468-10)

VİYANA	FERGANA	MISIR
ödün-çi-lerig (2499-22)	ötügçilerig (2499-3)	ötügçilerig (2499-12)
erig (2499-22)	irig (2499-3)	irig (2499-12)
yarag-sız-larıg (2500-23)	yaragsızlarıg (2500-4)	yaragsızlarıg (2500-13)
söz-i-ni (2500-27)	sözini (2504-8)	sözini (2504-18)
işig (2506-29)	işig (2506-10)	işig (2506-2)
kişig (2506-29)	kişig (2506-10)	kişig (2506-2)
elig (2507-30)	elig (2507-30)	elig (2507-3)
başın (2510-1)	-	-
közin (2511-2)	közin (2511-15)	közin (2511-7)
özin (2512-3)	beyit yok	özin (2512-3)
sevünçin (2512-3)	beyit yok	sevinçin (2512-8)
başıŋ-nı (2514-5)	başıŋnı (2514-2)	-
başın (2515-6)	başın (2515-3)	başın (2515-11)
tişin (2515-6)	tişin (2515-3)	tişin (2515-11)
baş-ın (2518-9)	başın (2518-6)	başın (2518-15)
özüg (2519-10)	özüg (2519-7)	özüg (2519-16)
közüg (2519-10)	közüg (2519-7)	közüg (2519-6)
sözüg (2519-10)	sözüg (2519-7)	sözüg (2519-16)
turgak-nı (2536-28)	turgakı (2536-10)	turgaknı (2536-5)
yerig (2545-37)	erig (2545-5)	-
tilin (2546-38)	tilin (2546-6)	tilin (2546-16)
yarag-sız-nı (2549-3)	yaragsızı (2549-9)	yaragsızı (2549-3)
an-ı (2549-3)	anı (2549-9)	anı (2549-3)
körki-ni (2551-5)	körkini (2551-11)	körkini (2551-5)
terkini (2551-5)	tirki-ni (2551-11)	tirki-ni (2551-5)
körki-ni (2551-5)	körkini (2551-11)	körkini (2551-5)
aşıg (2552-6)	aşıg (2552-12)	aşıg (2552-6)
içig (2552-6)	içig (2552-12)	içig (2552-7)
taşıg (2552-6)	taşıg (2552-12)	taşıg (2552-7)

VİYANA	FERGANA	MISIR
ḳoldaşın (2559-13)	ḳoldaşın (2559-4)	ḳoldaşın (2559-14)
aşın (2559-13)	aşın (2559-4)	aşın (2559-14)
barın (2560-14)	barı̱n (2560-5)	barın (2560-15)
---	oprakın (2564-9)	oprakın (2564-3)
tar-lıḳın (2565-19)	tarlıḳın (2565-10)	tarlıḳın (2565-4)
sevín-çin (2568-22)	sẹvínçin (2568-13)	sẹvünçin (2568-7)
tilin (2579-33)	tı̣lin (2579-9)	tilin (2579-4)
sö̧sin (2579-33)	sözün (2579-9)	sözün (2579-4)
yılın (2579-33)	-	yılın (2579-4)
tilin (2580-34)	tilı̱n (2580-10)	tilin (2580-5)

ALINTI KELİMELERDE BELİRTME DURUMU EKİ		
VİYANA	FERGANA	MISIR
ạciz-ni (1616-8)	isizni (1616-7)	isizni (1616-10)
acunuġ (1745-23)	ajunuġ (1745-14)	ajunuġ (1745-6)
acunuġ (1748-26)	ajunuġ (1748-2)	ajunuġ (1748-9)
acunuġ (1973-1)	ajunuġ (1973-11)	ajunuġ (1973-3)
acu-nuġ (2264-1)	ajunuġ (2264-4)	ajunuġ (2264-6)
acunun (1745-33)	ajunuġ (1745-14)	ajunuġ (1745-6)
acunun (1748-26)	ajunuġ (1748-2)	ajunuġ (1748-2)
arsun (1868-3)	-	arzun (1868-10)
arzu-sın (1893-2)	arzusın (1893-4)	arzusın (1893-6)
arzusın (2279-19)	arzusın (2279-6)	arzusın (2279-7)
beytig (1649-32)	bạytı̱ġ (1649-36)	beytig (1649-14)
beytig (1708-22)	bạytıġ (1708-27)	bẹytig (1708-1)
bẹytig (2306-19)	bạytıġ (2306-4)	bạytıġ (2306-7)
beytig (2578-32)	bạytıġ (2578-8)	bạytıġ (2578-2)
canın (2411- ?)	canın (2411-4)	canın (2411-10)
canın (2432-16)	canı̣n (2432-10)	canı̱n (2432-16)
ḥacib-ıġ (2431-15)	ḥacibı̱ġ (2431-9)	ḥacibig (2431-15)
ḥaḳın (1634-17)	ḥaḳın (1634-7)	ḥaḳın (1634-14)
ḥaḳın (2565-19)	ḥaḳın (2565-10)	ḥaḳın (2565-14)
ḥaḳın (2565-19)	haḳın (2565-10)	ḥaḳın (2565-4)
ḥaḳıŋ-nı (1877-12)	ḥaḳıŋnı (1877-1)	ḥaḳıŋnı (1877-2)
ḥallerin (2564-18)	-	ḥali-din (2564-3)
ḥal-lerin (2564-18)	-	-

ḫilin (2537-29)	ḫilin (2537-11)	ḫiliṇ (2537-6)
suretin (1849 . 12 . başlık)	-	surẹtini (5. satır- başlık)
tẹvletin (1715-29)	dẹvlẹtịn (1715-14)	dẹvlẹtịṇ (1715-8)

TÜRKÇE KELİMELER			
	VİYANA	**FERGANA**	**MISIR**
+ (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g	Genellikle bitişik yazılır. Genellikle tekil isimlerden sonra gelir. Kalınlık-incelik ve düzlük yuvarlaklık uyumuna her zaman uyar.	Her zaman bitişik yazılır. Genellikle tekil simlerden sonra gelir. Kalınlık-incelik uyumuna her zaman; düzlük-yuvarlaklık uyumuna ise genellikle uyar.	Her zaman bitişik yazılır. Genellikle tekil isimlerden sonra gelir. Kalınlık-incelik uyumuna her zaman; düzlük-yuvarlaklık uyumuna ise genellikle uyar.
+n	Genellikle bitişik yazılır. Her zaman 3. tekil kişi iyelik ekinden sonra kullanılır. Kalınlık-incelik uyumuna her zaman; düzlük yuvarlaklık uyumuna ise genellikle uyulur.	Her zaman bitişik yazılır. Her zaman 3. tekil kişi iyelik ekiyle kullanılır. Kalınlık-incelik uyumuna her zaman; düzlük-yuvarlaklık uyumuna ise genellikle uyar.	Her zaman bitişik yazılır. Her zaman 3. tekil kişi iyelik ekiyle kullanılır. Kalınlık-incelik uyumuna her zaman; düzlük-yuvarlaklık uyumuna ise genellikle uyar.
+ nı, + ni	Genellikle ayrı yazılır. En çok tekil isimlerde kullanılır. Kalınlık-incelik uyumuna her zaman; düzlük-yuvarlaklık uyumuna ise genellikle uyar.	Genellikle bitişik yazılır. En çok tekil isimlerde kullanılır. Kalınlık-incelik uyumuna her zaman; düzlük-yuvarlaklık uyumuna ise genellikle uyar.	Genellikle bitişik yazılır. En çok tekil isimlerde kullanılır. Kalınlık-incelik uyumuna her zaman; düzlük-yuvarlaklık uyumuna ise genellikle uyar.

ALINTI KELİMELER			
	VİYANA	**FERGANA**	**MISIR**
+ (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g	Genellikle bitişik yazılır. Her zaman tekil isimlere gelir.	Her zaman bitişik yazılır. Her zaman tekil isimlere gelir.	Her zaman bitişik yazılır. Her zaman tekil isimlerle kullanılır.
+n	Her zaman bitişik yazılır. Genellikle 3. tekil kişi iyelik ekiyle kullanılır.	Her zaman bitişik yazılır. Her zaman 3. tekil kişi iyelik ekiyle kullanılır.	Her zaman bitişik yazılır. Genellikle 3. tekil kişi iyelik ekiyle kullanılır.
+ nı, + ni	Her zaman ayrı yazılır. Çoğunlukla tekil isimler ve 2. tekil kişi iyelik ekleriyle kullanılır.	Her zaman bitişik yazılır. Çoğunlukla 2. tekil kişi iyelik eki ve tekil simlerle kullanılır.	Her zaman bitişik yazılır. Çoğunlukla 2. tekil kişi ve 3. tekil kişi iyelik eki ile birlikte kullanılır.

4. DEĞERLENDİRME

4.1. Türkçe kelimelerde belirtme durumu ekinin yazımıyla ilgili şu sonuçlara varılmıştır:
4.1.1. Nüshalar arasında en çok farklılık gösteren belirtme durumu eki "+nı, +ni"dir. Viyana nüshasında belirtme durumu ekinin bu şekli genellikle kelime gövdesinden ayrı yazılırken; Arap harfli Fergana ve Mısır nüshalarında bu ekin gövdeye genellikle bitişik yazıldığı görülür.
4.1.2. Arap harfli Mısır ve Fergana nüshalarında "+ (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g" belirtme durumu eki kelime gösvdesine her zaman bitişik yazılırken, Viyana nüshasında bu ekin kelime gövdesinden ayrı yazıldığı örneklere de rastlanmıştır.
4.1.3. Arap harfli Mısır ve Fergana nüshalarında "+ (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g" belirtme durumu ekinin ünlüsünün düzlük- yuvarlaklık uyumuna uymadığı örneklere de rastlanmıştır; Uygur harfli Viyana nüshasında ise ekin ünlüsün düzlük-yuvarlaklık uyumuna her zaman uyduğu görülür.
4.1.4. Arap harfli Mısır ve Fergana nüshalarında " + n" belirtme durumu ekinin kelime gövdesine her zaman bitişik yazılmasına karşın; Uygur harfli Viyana nüshasında ekin kelime gövdesinden ayrı yazıldığı örneklere de rastlanmıştır.
4.1. 5. "+ (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g" ve "+ nı, + ni" belirtme durumu eklerinin tekil isimlere gelmesiyle ilgi olarak nüshalara göre şu dağılımı görmek mümkündür:

+ (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g (Türkçe Kelimelerde) > Viyana : 50, Fergana : 47, Mısır: 53
+ nı, + ni (Türkçe Kelimelerde) > Viyana: 31, Fergana: 22, Mısır: 23

4.2. Alıntı kelimelerin yazımına bakıldığında ise şu sonuçlara varmak mümkündür:

4.2.1. Arap harfli Mısır ve Fergana nüshalarında + (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g belirtme durumu eki kelime gövdesine her zaman bitişik yazılırken, Viyana nüshasında bu ekin kelime gövdesinden ayrı yazıldığı örneklere de rastlanmıştır.
4.2. 2. Nüshalar arasında en çok farklılık gösteren belirtme durumu eki ek +nı, +ni dir. Viyana nüshasında belirtme durumu ekinin bu şekli genellikle kelime gövdesinden ayrı yazılırken; Arap harfli Fergana ve Mısır nüshalarında bu ekin gövdeye genellikle bitişik yazıldığı görülür.
4. 2. 3. "+ (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g" ve "+ nı, + ni" belirtme durumu eklerinin tekil isimlere gelmesiyle ilgi olarak nüshalara göre şu dağılımı görmek mümkündür:

+ (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g (Alıntı Kelimelerde) > Viyana : 10, Fergana : 11, Mısır: 11
+ nı, + ni (Alıntı Kelimelerde) > Viyana: 1, Fergana: 1, Mısır: 1

5. SONUÇ

5.1. Sonuç olarak Kutadgu Bilig'in nüshaları arasında en büyük farklılığın Uygur harfli Viyana nüshasına ait olduğunu söylemek mümkündür. Viyana nüshasının istinsah tarihi 15. yüzyıl, Mısır nüshasının istinsah tarihi 14. yüzyıl, Fergana nüshasının istinsah tarihi ise tahmini bilgilere göre 14. yüzyılın ilk yarısıdır. Nüshaların istinsah bölgelerine bakacak olursak, Viyana Nüshasının Herat, Mısır nüshasının Kahire'de istinsah edildiği bilinir ; Fergana nüshasının ise Harezm bölgesinde istinsah edildiği tahmin edilmektedir. Bu bilgiler ışığında bakıldığında , Arap harfli Mısır ve Fergana nüshaları ile Uygur harfli Viyana nüshası arasındaki fark açıklanabilir durumdadır.

5.2. Açıklanması gereken bir başka husus ise, nüshaların farklı alfabelerle yazılmış olmasıdır. Arap harfli Mısır ve Fergana nüshaları geleneksel imla ile yazılırken, Viyana nüshasında standardı henüz oluşmamış, telaffuzu gösteren, bir işaretin birden çok harfi karşıladığı ya da bir harf için birden çok işaret barındıran bir alfabe olan "Uygur alfabesi" kullanılmıştır. Viyana nüshasında dikkati çeken başka unsur da, bir kısım harflerin altında yer alan Arap harfli işaretlerdir. Bu durumda müstensihin; bazı harfleri, kelimeleri okutmada çare aradığı, bunun için de Arap harflerine başvurduğu görülür. Bu açıdan bakıldığında Viyana nüshası, nüshalar içinde Arat'ın da dediği gibi, en dağınık olan nüshadır; fakat bu özellikleri nüshayı değersizleştirmemekte, tam aksine, hakkında pek bir fikrimiz olmayan İslami döneme ait Uygur harfli metinlerde kullanılan Uygur alfabesinin Arap alfabesinden farklılıklarını görebilmemiz bakımından önemli bir veri arz etmektedir.

Viyana nüshasında görülen ve diğer nüshalarda pek rastlanmayan belirtme durumu ekinin ayrı yazılması geleneği hakkında birkaç şey söylemek gerekirse; bu durumun, metni istinsah eden müstensihin, yazıyı süslü göstermeye çalışmasından kaynaklanabileceğini düşünmekteyiz. Yine bu noktada müstensihin sülüs yazı hattına özendiğini söylemek de mümkündür. Bu noktada söylenebilecek bir başka şey de müstensihin sayfayı doldurmaya çalışması olabilir.

Viyana nüshasında görülen ve diğer nüshalarda rastlanmayan "ḥacib-ıġ (V 2431-15)" örneği bize ek uyumsuzluğu meselesini hatırlatmaktadır. Burada yine düşüneceğimiz şey, ekin kelimeyi farklı okutup okutmayacağı meselesidir. Bu durum da kelimeyi "ḥacib" değil "ḥacıb" okumak mı gerekirdi ? diye bir soru sorabiliriz. Çünkü Uygur alfabesinde "g, ġ" ayrımı yapılabilmektedir. Müstensihin belirtme durumu ekinin ünüsüzü için "g" yerine "ġ" tercih etmiş olması bize yazım-telaffuz ilişkisi bakımından bir fikir verdiğini düşündürür.

Hem Türkçe hem de alıntı kelimelerde, üç nüshada da "+ (ı)ġ , + (i)g, + (u)ġ, + (ü)g belirtme durumu eki ; "+ nı, + ni" belirtme durumu ekine oranla tekil isimlerle daha çok kullanılmaktadır.

KAYNAKLAR

Arat, R. R. (2007). *Kutadgu Bilig I Metin.* Ankara : Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.

Arat, R. R. (1979). *Kutadgu Bilig III İndeks.* (Hazırlayanlar: Eraslan, K. ; Serkaya, O. F.; Yüce N.). İstanbul: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

Çubukcu, M. (2016) . Kutadgu Bilig'in Viyana Nüshasının İmla Özelliklerinin Tespiti ve Diğer Nüshalarla Karşılaştırılması. Türkish Studies. Vol 11. S. 749-800.

Çubukcu, M. (2019). İslami Döneme Ait Uygur Harfli Türkçe Metinlerin Yazım Özellikleri (Yayınlanmış Doktora Tezi). Danışman: Prof. Dr. A. Deniz ABİK. Çukurova Üniversitesi, Adana.

Kutadgu Bilig Tıpkıbasım I Viyana Nüshası (1942). İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.

Kutadgu Bilig Tıpkıbasım II Fergana Nüshası (1943). İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.

Kutadgu Bilig Tıpkıbasım III Mısır Nüshası(1943). İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.

Mert, A. (2017). Kutadgu Bilig Nüshalarının Eskicillik Açısından Karşılaştırılması. Bilig Dergisi. Sayı 80. 179-215.

Tekin, Ş. (1992). "Eski Türkçe" . Türk Dünyası El Kitabı. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: Ankara.